

Terrorizmus és terrorizmusellenes tevékenység Nigerben

Vogel Dávid

ABSZTRAKT: Az Afrikában számos esetben törzsi vagy vallási közösségeken alapuló terrorszervezetek különböző célok és ideológiák mentén szerveződve, az államhatárok tisztelete nélkül működnek. A tanulmány a világ egyik legszegényebb országában, Nigerben tevékenykedő terroristacsoportokat és az ellenük irányuló erőfeszítéseket mutatja be. Niger a Száhel-krízis közepén, az egyik legsebezhetőbb afrikai államként különösen nagy mértékben van kitéve a különböző terrorszervezetek, így a régióban is egyre inkább megerősödő szélsőséges iszlamista csoportosulások tevékenységének.

KULCSSZAVAK: terrorizmus, Niger, FARS, MNJ, AQIM, Forces armées révolutionnaires du Sahara, Mouvement des Nigériens pour la Justice, al-Káida, al-Qaida in the Islamic Maghreb, MUJAO, Moktar Belmoktar

BEVEZETÉS □ □ □

A Routledge által 2011-ben kiadott *Handbook of Terrorism Research* című kötet Niger területén 19 terrorszervezet működéséről tesz említést, ezek azonban tevékenységük intenzitása és szofisztikáltságuk, valamint támogatottságuk nagysága alapján heterogén képet mutatnak.¹ Az alábbiakban ezek közül az elsődlegesen törzsi alapon szerveződő *Forces armées révolutionnaires du Sahara* és a *Mouvement des Nigériens pour la Justice*, valamint az al-Káidához és az „Iszlám Állam” nevű terrorszervezethez köthető, vallási-ideológiai alapon szerveződő, Nigerben is tevékenykedő terrorcsoportok helyi akciói kerülnek bemutatásra, az ország terrorveszélyeztettségének minél teljesebb ismertetése érdekében.

A FORCES ARMÉES RÉVOLUTIONNAIRES DU SAHARA □ □ □

A *Szaharai Forradalmi Fegyveres Erő* (ismertebb névváltozatai: *Forces armées révolutionnaires du Sahara*, *FARS*, *Revolutionary Armed Forces of the Sahara*) egy nigeri tubu militáns csoport, mely a törzs jogainak elismeréséért, erősebb reprezentációért és gazdasági támogatásért küzd. Legismertebb akciójuk 2006 augusztusában két olasz turista elrablása volt.

A FARS megszületése hozzávetőlegesen a kilencvenes évek elejére tehető, mikor 1992-ben a nigeri központi kormánnyal elégedetlen tuareg törzsek és a tubuk összefogtak annak érde-

¹ Schmid, A. P. (ed.): *The Routledge Handbook of Terrorism Research*. Routledge, USA/Kanada, 2011, p. 411.

kében, hogy jelentősebb politikai képviseletet és nagyobb részesedést kapjanak az ország erőforrásaiból, megszüntessék a társadalmi elszigeteltséget. Az Air, Azawak, Kawar és Manga régiókra kiterjedő erőszakhullám az elsődleges célpont, a kormány erői mellett a helyi lakosságot is érintette, hiszen a terroristák különböző rablásokból és lopásokból tartották fenn magukat. A kormányzat a biztonsági helyzet stabilizálása érdekében több békeszerződést is tető alá hozott: Ouagadougou (1995), Algír (1997), N'Djamena (1998). 1999. március 10-én 14 szervezet – köztük arab, tuareg és tubu – írta alá a békemegállapodást, melynek értelmében minden törzs lehetőséget kap arra, hogy képviseltesse magát a fegyveres szervezetekben (rendőrség, hadsereg), valamint szabadlábra kerülnek azok a személyek, akiket a kormányellenes lázadások miatt tartóztattak le.²

Ezt követően a törvényhozás 1999-ben új alkotmányt fogadott el, 2000-ben pedig általános választásokat tartott. A biztonság mindezen erőfeszítések ellenére rendkívül törekény maradt, időközben pedig az erőforrások feletti kontroll kivívása miatt a tubu és a tuareg törzsek egymás ellen is harcot indítottak.³ A békefolyamat hatására a korábban egységes *Front de Libération de l'Air et de l'Azawak* (Air and Azawak Liberation Front, FLAA) tizenhárom különböző szervezetre esett szét. Közülük utolsókként a FARS, valamint az *Union des forces de la résistance armée* (Union of Armed Resistance Forces, UFRA), illetve a *Front Démocratique du Renouveau* (Democratic Front for Renewal, FDR) egyeztek bele a békemegállapodásba. 2005-ben a genfi *Graduate Institute of International and Development Studies* bizalmas nigeri katonai forrásokra hivatkozva – a többi felkelő csoporthoz hasonlóan – a FARS-ot is inaktívnak minősítette.⁴

A FARS besorolása

Jelenleg a terrorizmus elleni harc nemzetközi szinten leginkább nemzeti keretek között, egy-egy állam saját terrorizmus definíciója, az azt alkalmazó jogszabályok és az erre szakosodott szervezetek listája alapján működik, gyakran jelentős eltérésekkel, esetlegesen adott országon belül is több, hivatalos adatbázissal. Az Afrikai Unió – annak ellenére, hogy a terrorizmus jelenségével és az ellene való küzdelemmel kifejezetten régóta foglalkozik – jelenleg nem rendelkezik a kontinensen működő terrorszervezeteket tartalmazó listával.

Az alábbiakban a legrelevánsabb intézmények terrorszervezeteket tartalmazó listáit ismeretem a FARS, illetve Niger és a tubu törzs aspektusából.

² *Chronology for Tuareg in Niger, Minorities at Risk*, www.cidcm.umd.edu/mar/chronology.asp?groupId=43603 (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

³ Amellett, hogy a régió rendkívül minimális gazdasági lehetőséggel rendelkezik, az időjárási viszonyok megváltozása és az emiatt bekövetkező elsvatagosodás, a vízkészletek korlátozottsága és tulajdonlásuk fontossága, a törzs létfenntartása miatt korábbi szövetségesek is egymás ellen fordultak. A tuaregek egy része integrálódott a nigeri hadseregbe. A korábbi sérelmek megtorlására 2003 októberében hat tuareg harcost öltek meg a tubuk. *Assessment for Tuareg in Niger, Minorities at Risk*, www.cidcm.umd.edu/mar/assessment.asp?groupId=43603 (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

⁴ *Weapons at War*. Graduate Institute of International and Development Studies, Small Arms Survey, Genf, pp. 319–320., www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/D-Book-series/book-01-Armed-and-Aimless/SAS-Armed-Aimless-Part-2-11-Niger.pdf (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

1. A *University of Maryland Global Terrorism Database*⁵ több mint 140 000 tételt tartalmazó listáján szerepel.⁶ Az adatbázis 1985. 05. 29 és 2014. 10. 19. között 12 terrorszervezetet,⁷ valamint ismeretlen elkövetők által végrehajtott 74 terrortámadást listáz Nigerben.⁸
2. A *National Counterterrorism Center*⁹ () folyamatosan bővülő listáján nem szerepel.¹⁰
3. A *US Department of State Bureau of Counterterrorism Foreign Terrorist Organizations*¹¹ sem az 59 szervezetet tartalmazó aktív listán, sem a 11 törölt szervezetet tartalmazó listáján nem szerepelteti.¹²

A FARS etnikai háttere

A FARS etnikai támogatását a tubu törzs adja, mely döntő többségében három ország – Csád, Niger és Líbia¹³ – területén él. Az afrikai kontinens államainak etnikai és természeti határvo-nalakat mellőző földrajzi dimenziói folytán a törzs tagjai szabadon vándorolnak az említett or-szágok között, Líbia esetében a Kadhafi-rezsim időszaka alatt¹⁴ a tripoli vezetés hathatós kész-tetése miatt számos esetben kényszernek kitéve a kivándorlás érdekében.

A tubu törzs¹⁵ a becslések szerinti 350 000 fős létszámával a kisebb afrikai törzsek közé tar-tozik. Vallását tekintve döntő mértékben szunnita iszlám, saját nyelve a Nílus-szaharai nyelv-családhoz tartozó tebu, melyet azonban nagyrészt elnyom a volt gyarmatosítók által megho-

⁵ <http://www.start.umd.edu/gtd>

⁶ *Global Terrorism Database*, www.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?search=Saharan+Revolutionary+Armed+Front+%26sa.x=33%26sa.y=16%26sa=Search (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

⁷ People's Liberation Front of Niger, Hezbollah, Tuaregek, Tuareg Guerrillas, Air and Azawak Liberation Front, Islamist Extremists, Popular Front for the Liberation of the Sahara, Democratic Front for Renewal (FDR), Movement of Niger People for Justice (MNJ), Al-Qa`ida in the Lands of the Islamic Maghreb (AQLIM), Movement for Oneness and Jihad in West Africa (MUJAO), Those Who Sign in Blood Brigade. *Global Terrorism Database*, www.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?expanded=no&casualties_type=&casualties_max=&success=yes&country=146&ob=GTDDID&od=desc&page=1&count=100#results-table (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

⁸ *Global Terrorism Database*, www.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?expanded=no&casualties_type=&casualties_max=&success=yes&country=146&ob=GTDDID&od=desc&page=1&count=100#results-table (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

⁹ <http://www.nctc.gov/site/other/fto.html>

¹⁰ A lista csak a jelenleg is aktív terrorszervezeteket tartalmazza.

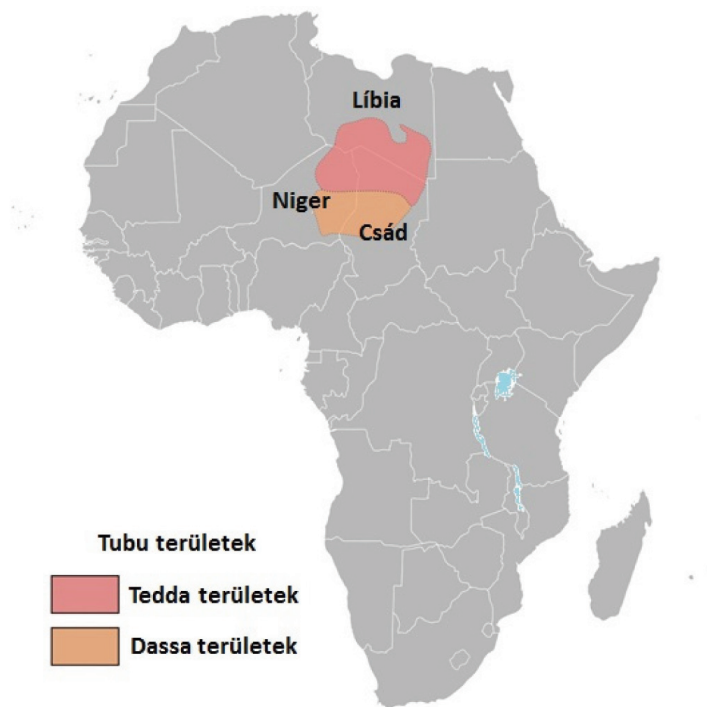
¹¹ <http://www.state.gov/j/ct>

¹² *US Department of State Foreign Terrorist Organizations*. US Department of State Bureau of Counterterrorism, www.state.gov/j/ct/rls/other/des/123085.htm (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

¹³ Líbiában elsősorban a Szaharához tartozó Kirenaika területén élnek. Miletics Péter: *Az iszlám forradalmak kora? 1. – Líbia Kadhafi után: az átmenet*, <http://egyenlito.eu/miletics-peter-az-islam-forradalmak-kora-libia-kadhafi-utan-az-atmenet> (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

¹⁴ Kadhafi halála után a törzs – kihasználva a kínálókozó lehetőséget – számos akciót indított területének és fennhatóságának kibővítése érdekében, így a líbiai csempészet fővárosának számító Kufra birtoklásáért komoly harcokat vállalt a rivális zuej törzsszel. *Líbiai csempészháború törzsi alapon 23 halottal*. Szomáliai–Magyar Egyesület, <http://szomaliaiegyuesulet.hu/fr/hirek/288-libiai-csempeszhaboru-toerzsi-alapon-23-halottal> (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

¹⁵ Elterjedtebb névváltozatok: Toubou, Tibu, Tibbu, Tebu, Tebou, Umbararo.

1. ábra: A tubu törzs élettere

nosított, napjainkra általában hivatalos nyelvként használt francia és egyes helyeken a folyamatosan teret hódító angol.

Niger közigazgatásilag hét megyéből (*département*) és egy fővárosból áll, ezek közül a tubuk legnagyobb létszámban elsősorban az alábbi három megyében élnek (zárójelben a főbb települések):

- Agadez (Agadez, Arlit, Bilma),
- Diffa (Diffa, Maïné-Soroa, N'Guigmi),
- Zinder (Gouré, Magaria, Matamey, Mirria, Tanout).

Az elsősorban nomád és félnomád életmódot folytató, állattartásból élő tubuk nagy többsége Csád területén él. A klánalapon szerveződő tubuk tovább oszthatóak a tedda és a dassa törzsekre. Életmódjuk legfőbb meghatározói a legeltetés, egy-egy oázis vagy víznyerő hely birtoklása. Patriarchális alapon szerveződő közösségekben élnek, melyekben az iszlám vallás és a férfi kiemelt helye ellenére a nőknek is meghatározó szerep jut a döntéshozatalban, akár a férfi családfő hiányában is. Egy-egy klán zártabb közösséget alkot, saját jelképekkel, vagyontársasággal és szigorú belső normákkal, igazságszolgáltatással. Megélhetési forrásuk elsősorban az állattenyésztés, a datolya- és a gabonatermesztés, de egyes esetekben sóbányászattal is foglalkoznak.

A tubukat alkotó két törzs azonban létszámban jelentősen eltér: a dassák jóval többen, mintegy 312 000-en vannak, míg a teddák körülbelül mindössze 42 000 főt tesznek ki. Nyelvüket tekintve, bár megértik egymást, két külön dialektust beszélnek. A két törzs meglehetősen elkülö-

nülten él. A dassák jellemzően a Szahara és Niger délkeleti területén, illetve Csád közép- és északi részén, azonban az elszigetelődés jelentős mértékben befolyásolja életüket. Csád politikai elitjének meghatározó része – így két elnök¹⁶ is – e törzsből származik. A tedda törzs elsősorban Csádban él, de kisebb csoportjai megtalálhatóak Líbiában, Nigerben és Nigériában is.¹⁷

A FARS vezetése

A terrorszervezetet irányító személyről vagy személyekről kevés információ áll rendelkezésre. Chahai Barkay 2001 szeptemberéig volt a FARS vezetője, mikor a nigéri hadsereg egy, a FARS táborra ellen intézett rajtaütésében megölte.¹⁸ A történetek nagyobb fennakadást, illetve belső gondokat indukálhattak, hiszen ezt követően a szervezet évekig nem hallatott magáról,¹⁹ és az öt évvel később végrehajtott akció indoklásaként még mindig elhangzott a nigéri hadsereg rajtaütése és a volt vezető elvesztése. Arcképe nem ismert.

Egy olasz honlapon 2006 októberében megjelent cikk szerint a terrorszervezetet akkor Issa Kelle Zour vezette,²⁰ más forrás azonban nem említi őt, arcképe sem ismert. Egy a FARS által 2008 júniusában kiadott nyilatkozatot egy bizonyos Bocar Mohamed Sougouma²¹ a szervezet vezetőjeként írta alá. Sougouma ezt követően többször is a média rendelkezésére állt a szervezetet és a saját szerepét érintő kérdések kapcsán. Az ő vezetése alatt csatlakozott a FARS az MNJ-hez. Arcképe ismert.

Végrehajtott akciók, a szervezet működése

1997. szeptember 16-án a tubu és tuareg terroristák rakétatámadást intéztek az észak-nigéri Agadez városa ellen. Tíz nappal később a FARS és az UFRA bejelentette, hogy szövetségre léptek, és együttesen felelősek a líbiai határ közelében található Madam Katonai Bázis ellen elkövetett támadásért.²²

A FARS legnagyobb publicitást kapó akciójára 2006. augusztus 14-én került sor, Nigerben.²³ A banditatevékenységekről elhíresült Csád-tó körzetében, dzsiptúrán részt vevő, zömében európai

¹⁶ Goukouni Oueddei (1979–1982) és Hissène Habré (1982–1990).

¹⁷ Chad – Toubou and Daza: Nomads of the Sahara, <http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field%28DOCID+td0047%29> (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

¹⁸ Niger group threatens to kill hostages, *Aljazeera*, www.aljazeera.com/archive/2006/08/2008410112342902727.html (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

¹⁹ Rebeldes de Níger piden justicia por la muerte de su líder. *Emol mundo*, www.emol.com/noticias/internacional/2006/08/26/229408/rebeldes-de-niger-piden-justicia-por-la-muerte-de-su-lider.html (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

²⁰ Niger: Chiodi e de capitani 54 giorni nel deserto. *Cellulari-oggi*, www.cellulari-oggi.it/archives/0003268.html (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

²¹ Egyes források másképp írják a nevet: Bokar Mohamed Sougouma, Boubakar Mohamed Sogoma.

²² *Chronology for Tuareg...*, i. m.

²³ Ezt megelőzően 1996. február 7-én egy tubuk által elkövetett támadás során egy északkelet-nigéri faluban és egy katonai támaszponton tizenkét fő veszítette életét. Bár a támadást a tubu törzs tagjai követték el, nem bizonyítható a kapcsolat az esemény és a FARS között. *Chronology for Tuareg*, i. m.

turistákra²⁴ magukat a FARS tagjaiként azonosító terroristák támadtak.²⁵ A puskákkal és vállról indítható légvédelmi rakétákkal felfegyverkezett terroristák végül a rajtaütést követően Claudio Chiodit és Ivano de Capitanit, két olasz állampolgárt tartott fogva, 20 társukat – 18 olasz és egy brazil állampolgárt – elengedték, miután egy német el tudott menekülni a fogságból.²⁶ A támadás során senki nem sérült meg.

Egy héttel később, augusztus 21-én Chiodit arra kényszerítették, hogy hívja fel feleségét, és egy nyilatkozatot olvasson fel, mely szerint minden turista túszejtés áldozatává válhat, aki Nigerbe látogat, mielőtt még „tisztázódna a helyzet a nigeri kormánnyal”. A családjával telefonon kapcsolatot felvevő Chiodival és társával saját bevallása szerint a túszejtők jól bántak. A felolvasott deklaráció tanúbizonysága szerint a terrrorszervezet nem váltságdíjért ejtette foglyul a turistákat, hanem politikai okokból: nyilatkozatuk alapján a tubu törzs igényt formál Niger egyes területeire.

2008. április 8-án FARS-terroristák bejelentették, hogy a megelőző nap hét katonát öltek meg Niger délkeleti részén. A szervezet emellett elismerte, hogy szintén ők a felelősek az április 5–6-i hétvége során hat katona elrablásáért a Diffa régióban. A FARS által elmondottakat kommentálva a nigeri hadsereg hamisnak nevezte a terrrorszervezet nyilatkozatát, tagadta az áldozatokat és az emberrablást, mindössze egy-egy halottat ismerve el mindkét oldalon.

Az időközben az MNJ-hez csatlakozó FARS vezetője, Sougouma az MNJ weblapján azt nyilatkozta, hogy „igazságot és a jó kormányzást akarnak az ország számára, valamennyi nigeri számára, legyenek akár délen vagy északon, akár keleten vagy nyugaton”.²⁷

2008. június 7-én a FARS vezetője, Bocar Mohamed Sougouma aláírásával a szervezet kommunikét adott ki, melyben arról tájékoztatja a nigeri kormányzatot, hogy sajnálattal veszi tudomásul a Niger és a China Oil and Gas exploration and development Corporation (CNODC) között létrejött megállapodást, figyelmezteti a kínai cégeket, hogy veszélyes az Agadem térségben dolgozni, valamint kifejezetten ellenzik, hogy N'Guigmi és Diffa²⁸ helyett Zinderben tervezik a finomító felépítését. A nyilatkozat végén Sougouma a kormányt és a CNODC-t teszi felelőssé egy esetleges jövőbeni támadás miatt a deklaráció figyelmen kívül hatása esetén.²⁹

²⁴ 2003-ban több mint 30 európai turistát raboltak el iszlamista fegyveres csoportok egy támadás során a Niger és Algéria közti határszakaszon. Akkor az algériai hadsereg szabadította ki a túszoikat. 'Rebels' hold Italians in Niger. BBC, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/5288048.stm> (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

²⁵ Egy magát FARS-tagnak mondó férfi a francia RFI rádióállomásnak a következőt nyilatkozta: „Két túszt ül mellettünk. Jól fel vagyunk fegyverezve. Ha a hadsereg meg mer minket támadni, megöljük a túszoikat, és elmenekülünk a hegyekbe.” Niger group threatens to kill hostages. Al-Jazeera, www.aljazeera.com/archive/2006/08/2008410112342902727.html (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

²⁶ Italian tourists missing in Niger. BBC, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/5280960.stm> (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

²⁷ Massalatchi, A.: FARS Joins MNJ in Niger Rebellion. Shimron Letters, 2008, <http://shimronletters.blogspot.hu/search/label/The%20Revolutionary%20Armed%20Forces%20of%20the%20Sahara%2028FARS%29> (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

²⁸ Az említett helyek a tubu törzs fennhatóságán kívül, az ország déli, délkeleti részében találhatók.

²⁹ Communiqué N°6/062008 des Forces Armées Revolutionnaires du Sahara (FARS). Issalane, <http://issalane.fatalblog.com/reaction-des-fars-par-rapport-au-petrol-d-agadem-a151403> (a letöltés ideje: 2014. 10. 25.)

2008. augusztus 29-én az *alternativeniger.org*,³⁰ egy francia és hauza nyelven működő honlap exkluzív interjút készített Sougoumával.³¹ A Warabé néven közismert terroristavezér a FARS és saját tevékenysége körüli ellentétes híresztelésekről nyilatkozott. Ebből kiderült, hogy – ahogy az korábban, egy 2007. decemberi sajtónyilatkozatban is szerepelt már – a FARS nem szűnt meg létezni, mindössze csatlakozott a *Mouvement des Nigériens pour la Justice* (MNJ) nevű terrorszervezethez. Ez indokolja azt a tényt is, hogy a FARS az MNJ weboldalán jelentette meg fenyegetését 2008 áprilisában.³²

Sougouma elmondása szerint a FARS azért nem tartotta be a kormánnyal kötött béke-megállapodást, mert az nem tartotta tiszteletben az abban megfogalmazottakat, és a Kavar-Manga régió továbbra is az ország egyik legelmaradottabb és legszegényebb térsége maradt. Az interjú további részében Warabé azokra az állításokra reagál, melyekben Aghali Alambo, az MNJ vezetője azzal vádolta Sougoumát, hogy összejátszott a nigeri kormánnyal, kémkedett az MNJ után, majd hogy annak vezetője személyesen kergette el a szervezettől. Warabé az elhangzott állításokat mind tagadta, hazugnak és drogkereskedőnek titulálva a szövetséges MNJ vezetőjét, Alambót.

A belső feszültségek és személyes ellentétek ellenére a terrorista tevékenységek és az erőforrások összehangolása logikus lépés a két szervezet részéről, hiszen ellenséggépük megegyezik, hasonló körülmények élnek, életvitelük, szokásaik nagyban hasonlítanak, problémáik is szinte teljes mértékben megegyezők, földrajzilag viszont elkülönülten élnek, így erőiket egyesítve még jelentősebb területekre tudják kiterjeszteni tevékenységüket. A különböző tuareg fegyveres csoportok, eltérő intenzitással ugyan, de már a kilencvenes évek eleje óta folytatnak terrorista tevékenységet. A 2008 áprilisát megelőző 14 hónap alatt végrehajtott különböző akciók során mintegy 70 fő vesztette életét. A két szervezet egymáshoz való közeledésének katalizátora lehetett többek között az is, hogy értelmezésük szerint a kormány nem tartotta tiszteletben a békemegállapodásban foglaltakat, több külső behatás folytán életük folyamatosan csökken, valamint a központi kormányzat támogatásával egyre nagyobb méreteket ölt a külföldi cégek tevékenysége, melyek különböző koncessziók kapcsán jelennek meg a tubuk és a tuaregek területein, ezzel is negatív hatást gyakorolva a törzsek környezetére. Ez utóbbi kapcsán a szervezetek külön sérelmezik, hogy a bányatevékenységből – így elsősorban a világ egyik leggazdagabb uránlelőhelyének számító észak-nigeri Agadez tartományból – származó bevételek a büdzsében maradnak, és azokat nem forgatják vissza az adott régióba, így ebből elsősorban Niamey profitál.³³

³⁰ A honlapot 1994 szeptemberében egy magukat progresszív gondolkodóknak nevező csoport alapította egy élhetőbb, emberi jogokra, környezeti kérdésekre, szolidaritásra és a jövő generációk segítésére érzékenyebben reagáló Niger megteremtése érdekében. Qui sommes-nous? *Alternative*, www.alternativeniger.org/spip.php?rubrique1 (a letöltés ideje: 2014. 06. 22.)

³¹ Chaïbou, A.: „Alambo a menti, j'ai quitté le MNJ de moi-même.” *Alternative*, www.alternativeniger.org/spip.php?article401 (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

³² A nyilatkozat már nem elérhető. Massalatchi, A.: *FARS Joins...*, i. m.

³³ Massalatchi, A.: *FARS Joins...*, i. m.

□ □ □ A MOUVEMENT DES NIGÉRIENS POUR LA JUSTICE

A tuaregek – csakúgy, mint a tubuk – a volt gyarmatok függetlenné válása után számos ország területére³⁴ kerültek, így mindenhol kisebbséget alkottak a többségi törzsek mellett, ez pedig nagyban meghatározta lehetőségeiket is. Nigerben ez azt eredményezte, hogy politikai, gazdasági és társadalmi vonatkozásban is elszigetelt helyzetbe kerültek. Az elsősorban a djerma és songhai törzsek által dominált országban 1946 óta még nyelvük, a tamashek használata is be volt tiltva. Állampolgárságuk és az ebből fakadó jogaik – csakúgy, mint a tubuknál³⁵ – a tuaregeknél sem voltak garantálva. A kilencvenes évek békefolyamata során aláírt megállapodásokat követően jelentősen megváltozott a központi kormányzattal szemben álló felek összetétele, de a tuaregek egyes csoportjai szinte szünet nélkül folytatták akcióikat a niamey-i vezetés ellen. Ezen a társadalmi bázison alakult meg 2007-ben a Mouvement des Nigériens pour la Justice, mely alapításakor mindennemű szélsőséges islamista orientációt tagadott.³⁶ Ahogy Roman Moktar, az egyes értelmiségiek és külhoni nigeriek által is támogatott mozgalom akkori szóvivője mondta 2007-ben: „A mozgalom azért jött létre, mert semmit nem tett a kormányzat. Nincs munka, nincsenek iskolák, még ivóvíz sincs egész Nigerben. Ez borzasztó, ez népiirtás; a kormányzat korrupció, elveszi a pénzt az emberektől, és szegénységbe taszítja őket.”³⁷ A szervezet székhelye a Niger északi részében található Aïr Massif (tuaregül: Ayâr; hausa nyelven: Azbin), jelenlegi elnöke Aghali Alambo, katonai parancsnoka Amoumoune Kalakouwa. Munkáját Asharif Mohamed-Almoctar százados mint első, valamint Kindo Zada mint második helyettes segítik, Ghissa Feltou pedig a régió kívüli és politikai ügyeket irányítja.

A megalakulása óta alacsony intenzitású háborút vívó tuareg csoport egyre népszerűbb, de nemcsak a törzsbeli fiatalok körében, hanem más, kisebb törzsek tagjai között is. A kormányzat szemében természetesen teljesen más megítélés alá esik a szervezet, melynek tagjait a legfelsőbb szintű politikusok konzekvensen csak „egy csapat banditaként” vagy „drogdílerekként” emlegetik,³⁸ Mamadou Tandja elnök pedig nem volt hajlandó tárgyalni a szervezettel a helyzet megoldásáról,³⁹ annak ellenére, hogy csak a 2007. évi költségvetésben 60 millió dollárt különítettek el az MNJ elleni küzdelemre. Ahogy azt 2008-ban nyilatkozta: „Csak hogy tisztán lássuk a dolgokat: ez nem egy felkelés, ez banditatevékenység és terrorizmus, ami megakadályozza, hogy befektetések áramoljanak az ország északi részébe.”

³⁴ A törzsi területek Mali, Niger, Algéria, Líbia, Mauritánia és Csád fennhatósága alá kerültek. *Timeline Niger, Timelines of History*, www.timelines.ws/countries/NIGER.HTML (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

³⁵ Sougouma egy 2008-ban adott interjújában azt nyilatkozta: „Mikor egy tubu bemegy a városba, az emberek azt mondják, hogy Csádból jött, nem is nigeri. A gyerekeknek még a tanuláshoz való joguk sincsen biztosítva, nincs lehetőségük.” Sehmer, A. – Welsh, M.: Niger’s nomads fight for rights. *Al-Jazeera*, www.aljazeera.com/focus/unrestsahara/2008/07/2008710121834923863.html (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

³⁶ *Assessment for Tuareg...*, i. m.

³⁷ NIGER: New Touareg rebel group speaks out. *Irin*, www.irinnews.org/report/72223/niger-new-touareg-rebel-group-speaks-out (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

³⁸ Erre válaszul Roman Moktar azt nyilatkozta: „Vannak drogkereskedők, de ők a kormányzattal és az elnökséggel dolgoznak. A Szaharát tranzitútvonallá alakították át, nekünk eszközeink sincsenek ehhez.” NIGER: New Touareg rebel group speaks out. *Irin*, www.irinnews.org/report/72223/niger-new-touareg-rebel-group-speaks-out (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

³⁹ Massalatchi, A.: *FARS Joins MNJ...*, i. m.

Minden erőfeszítés ellenére azonban a kezdeti időkben a hadsereg nem volt képes hatékonyan fellépni az MNJ ellen, még mozgásszabadságában sem tudták meghatározó módon korlátozni a szervezetet. Ennek a sikernek és a növekvő elégedetlenségnek köszönhetően több törzs is csatlakozott az MNJ-hez, így a fulanik is, akik szintén hasonló életvitelt folytatnak, így problémáik is hasonlóak, mint a tuaregeknek vagy a tubuknak. A korábban önálló terrorszervezetekkel rendelkező fulanik elsősorban a Csáddal határos Diffa, illetve a Malival határos Tillaberry térségében hajtottak végre különböző akciókat.⁴⁰

Az MNJ besorolása

1. *University of Maryland Global Terrorism Database*: az MNJ rajta van a már korábban említett listán, mely a 2007. 06. 22. és 2008. 06. 22. közötti eseményeket dolgozza fel. Az MNJ ezen 10 incidenssel és 37 áldozattal szerepel.⁴¹
2. A *National Counterterrorism Center* listáján nem szerepel.⁴²
3. A *US Department of State Bureau of Counterterrorism Foreign Terrorist Organizations* sem az 59 szervezetet tartalmazó aktív listán, sem a 11 törölt szervezetet tartalmazó listáján nem szerepelteti.⁴³

Végrehajtott akciók, a szervezet tevékenysége

Az első akcióra 2007 februárjában került sor, mikor az MNJ egy katonai bázisra támadt az északi Ifrouane oázisban. A következő hónapban a katonaság olyan aknák telepítésével vádolta meg a szervezetet, mely két katona életét követelte, az MNJ pedig egy busztámadást hajtott végre, melynek során öt harcosát veszítette el.⁴⁴ Alig négy hónappal később, 2007 júliusában az MNJ elrabolta és tíz napig fogva tartotta a *China Nuclear Engineering and Construction Corps* (Sino-U) egy alkalmazottját, annak érdekében, hogy a cég kivonuljon Teguidan Tessoumt körzetéből. Az óriásvállalat a kivonulásról szóló döntését végül egy hónappal később hozta meg.⁴⁵

A nigeri belviszályok történetének egyik legnagyobb támadását hajtotta végre az MNJ 2007. június 22-én, mikor egy katonai támaszponton ütött rajta. Ennek során 13 katona életét veszítette, 30 megsebesült és további 47 esett túszul. A terrorszervezet az akciót követően a sebesült katonákat átadta az ICRC helyi szervezetének.⁴⁶

⁴⁰ Sehmer – Welsh: i. m.

⁴¹ *Global Terrorism Database*, www.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?search=mnj&sa.x=0&sa.y=0 (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

⁴² *Counterterrorism 2014 Calendar, Foreign Terrorist Organizations*, www.nctc.gov/site/other/fto.html (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

⁴³ *Foreign Terrorist Organizations*. US Dept. of State, www.state.gov/j/ct/rls/other/des/123085.htm (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

⁴⁴ NIGER: New Touareg rebel group speaks out. *Irin*, www.irinnews.org/report/72223/niger-new-touareg-rebel-group-speaks-out (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

⁴⁵ Sehmer – Welsh: i. m.

⁴⁶ Niger rebels free wounded troops. *BBC*, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/6253376.stm> (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

A tuaregek fegyveres akcióinak felszámolása érdekében – válaszul a júniusi támadásra – 2007 augusztusában a kormány rendkívüli állapotot hirdetett ki az ország északi részében, hogy ezzel szélesebb körű jogosítványokat adjon a hadsereg kezébe, akikkel szemben az MNJ többször is sikeresen tudott fellépni. A tuaregek ügyének fontosságát és a megoldatlanság okozta kellemetlenséget jellemzi, hogy 2007 decemberében a francia–német tulajdonú Arte tévécsatorna két francia újságíróját letartóztatták, mert interjút készítettek tuareg felkelőkkel, majd ezt követően 2008 júliusában Niamey felszólította, hogy a tuareg felkelőkkel fenntartott kapcsolat gyanúja miatt függesszék fel tevékenységüket.

2007. október 25-én az MNJ terroristái bizonyíthatóan megölték 12 katonát és megsemmisítettek két katonai járművet az ország északi részén, bár ezt a hivatalos katonai források cáfolták.⁴⁷ Fél évvel később, március 16-án az MNJ egy rendőrt és a köztársasági gárda egy tagját ölte meg a fővárostól mintegy 200 kilométerre északra. 2008. június 21-én az MNJ az Areva francia nukleáris óriásvállalat négy francia alkalmazottját rabolta el, akiket végül négy nappal később szabadítottak ki.⁴⁸

A nigeri kormányzat és az MNJ között folyó tárgyalások eredményeként 2009 áprilisában, a Tripoliban zajló tárgyalásokat követően a fegyveres harcok beszüntetéséről állapodtak meg a felek.⁴⁹ Két nappal később a nigeri kormányerők tűzharcba keveredtek az MNJ terroristáival. Az összeütközés eredménye 17 halálos áldozat volt. Augusztus 18-án Aghaly ag Alambo, az MNJ vezetője a néhai Kadhafi líbiai elnök által mediált tárgyalásoknak köszönhetően bejelentette, hogy az MNJ leteszi a fegyvert és tárgyalóasztalhoz ül. Az egyik ilyen ceremóniális fegyverletétel és -beszolgáltatás alkalmával több tucat taposóakna robbant fel – a feltételezések szerint véletlenül –, egy ember halálát és mintegy 40 fő, köztük a kormányzó sérülését okozva.

2008. december 14-én, a nigeri–mali határon a *Front des forces de redressement* (Front of the Reconstruction Forces, FFR) két kanadai diplomatát, Robert Fowler ENSZ-különmegbízottat és Louis Guay-t, a diplomáciai testület tagját, valamint sofőrjüket elrabolta.⁵⁰ Az FFR ellentmondásos nyilatkozatokat adott ki az esetről, hol elismerve annak végrehajtását, hol tagadva azt. 2009 márciusában a túszejtők szabadon engedték a sofőrt, majd áprilisban a másik két foglyot is.⁵¹

⁴⁷ Niger rebels say kill 12 soldiers in ambush. *Reuters*, <http://mobile.reuters.com/article/worldNews/idUSL2759218520071027?src=RSS-WOR> (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

⁴⁸ *Timeline Niger*.

⁴⁹ Mindeközben Niger egyre inkább egy bukott állam jegyeit mutatja: Mamadou Tandja elnök – miután a Legfelsőbb Bíróság döntése értelmében az alkotmány alapján nem szállhat versenybe a harmadik elnöki ciklusért – felfüggesztette az alkotmányt, egy sokat vitatott népszavazás során megváltoztatott alkotmány alapján azonban megnyerte a választást, melynek eredményeként az ECOWAS felfüggesztette Niger státuszát. Az ezt követő 2010. februári katonai puccs – mely során Salou Djibo ezredes szerezte meg a hatalmat – hatására az Afrikai Unió felfüggesztette Niger tagságát. Niger Profile. *BBC*, www.bbc.com/news/world-africa-13944995 (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

⁵⁰ Minister Cannon Comments on Missing Canadians in Niger, 2008.12.16. <http://appablog.wordpress.com/2008/12/16/minister-cannon-comments-on-missing-canadians-in-niger/>, letöltve: 2015.10.25.

⁵¹ Tuareg group reverses kidnap claim, *The Free Library*, 2008.12.17. <http://www.thefreelibrary.com/Tuareg+group+reverses+kidnap+claim.-a0190770294>, letöltve: 2015.10.25.

Alig kilenc hónappal a fegyverletételt követően a tuareg felkelők ismét bejelentették, hogy csatlakoznak a békefolyamathoz, és leteszik a fegyvert. Ennek keretében szabadon engedték korábban foglyul ejtett túszaikat.

2010 szeptemberében hét külföldit raboltak el Arlitnál, az északi urániumbányáknál. Az Areva, valamint a Sogea-Satom, a francia Vinci építőipari csoport alvállalkozójának alkalmazásában álló öt francia, valamint egy togói és egy madagaszkári illetőségű személyt egy 7-30 fős, arab és tamashek nyelvet beszélő, ezért feltételezhetően tuareg csoport rabolta el. Egyes források az AQIM-ot teszik felelőssé a támadásért. Ugyancsak meg nem erősített információk szerint a 2013 októberében szabadon bocsátott három túszerzt 20-25 millió euró váltságdíjat fizettek.⁵²

A Nigerben már több mint 40 éve urániumbányászattal foglalkozó Areva cég ellen a tuaregek és az AQIM egyre növekvő számban indít támadást.⁵³ A 2013 májusában több katonai létesítmény és a francia érdekeltségű uránbányák ellen intézett öngyilkos merényletek elkövetésével is az al-Káida helyi szervezetét gyanúsította a nigeri védelmi miniszter. Még ez év októberében a 2010-ben elrabolt személyek közül négyet szabadon engedtek.⁵⁴

Feltételezhető azonban, hogy a békefolyamatot valamelyest negatívan befolyásolhatta az a körülmény, hogy a néhai Kadhafi líbiai elnök mellett harcoló tuaregek – ügyük elbukását követően – felfegyverezve, több száz fős nagyságrendben kezdtek el visszatérni otthonaikba 2011 második felétől kezdődően. 2012 februárjában az ICRC munkatársai csak a Nigerbe átvándorló tuaregek – köztük fegyveresek – számát mintegy 10 000 főre tették.⁵⁵

VALLÁSI VONATKOZÁSOK □ □ □

Az országok lakosságának – és ezáltal akár a terrorszervezetek tagjainak – mozgását, illetve annak dinamikáját erősen befolyásolja a régió országainak vallási összetétele, melyek nagyban meghatározzák a muszlim szélsőséges terrorszervezetek – így elsősorban az al-Káida és az Iszlám

Ország	Összlakosság	Keresztény lakosság aránya	Muszlim lakosság aránya	Közös határ hossza
Niger	19 113 728	< 20,0%	80,0%	–
Algéria	39 542 166	< 1,0%	99,0%	951 km
Benin	10 448 647	42,8%	24,4%	277 km
Burkina Faso	18 931 686	23,2%	60,5%	622 km
Csád	11 631 456	34,3%	53,1%	1196 km
Líbia	6 411 776	2,7%	96,6%	342 km
Mali	16 955 536	2,4%	94,8%	838 km
Nigéria	181 562 056	40%	50%	1608 km

1. táblázat: Niger és szomszédos országainak összehasonlítása egyes földrajzi mutatóik alapján⁵⁶

⁵² Timeline Niger.

⁵³ Maia de la Baume: French Citizens Among 7 Seized in Niger, NY Times, 2010.09.16. <http://www.nytimes.com/2010/09/17/world/africa/17niger.html>, letöltve: 2015.10.25.

⁵⁴ Niger Profile, BBC, 2015.01.22 <http://www.bbc.com/news/world-africa-13944995>, letöltve: 2015.10.25.

⁵⁵ Timeline Niger.

⁵⁶ CIA World Factbook, www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.).

Állam – tevékenységének volumenét. Az táblázat a keresztény, illetve muszlim lakosság arányait mutatja, valamint az összlakosság számát, illetve a legtöbb esetben csak papíron létező országhatárok hosszát Nigerben.

□ □ □ AZ AL-KÁIDA ÉS SZÖVETSÉGESEI NIGERBEN

Az ezredforduló környékén, majd azt követően a 2001. szeptember 11-i amerikai terrortámadást követően jelentős változások mentek végbe a terrorcselekmények elkövetői között. Korábban az elsősorban nemzeti alapon szerveződő csoportok voltak a jellemzőek, melyek földrajzilag jobban körülhatárolható területen hajtották végre akcióikat. Az al-Káida megjelenésével azonban ez a tendencia megváltozott: megjelentek az azonos ideológiát valló, de állampolgárságban, nemzetiségben különböző, eltérő háttérrel rendelkező tagokból álló terrorszervezetek, melyek aktivistái mindössze ideológiájukban és célkitűzéseikben mutattak egyezőséget. A rendszerint lazább szervezeti struktúrába rendeződő, sejtalapú csoportok szimpatizánsai számos országban hoztak létre kisebb csoportosulásokat, melyek kisebb-nagyobb mértékben kapcsolódtak az „anya-szervezethez”, éppen ezért felderítésük is jóval nehezebbé vált. Számos ilyen szervezet jött létre regionális, illetve nemzeti szinten, működési területét egy-egy országra korlátozva.

Számtalan ilyen terrorszervezet jött létre Afrikában is, az egyik ilyen az *al-Qaida in the Islamic Maghreb* (AQIM), mely nevéből adódóan elsősorban Afrika északi részén, a Maghreb-országokban tevékenykedik, azonban önállóan vagy egyéb helyi terrorszervezetekkel együttműködve más államokban is hajt végre terrorcselekményeket. Ennek magyarázata, hogy az országhatárok legtöbb esetben gond nélkül átgárhatóak, ami nemcsak a csempésztevékenységeknek, hanem a terrorcselekmények elkövetésének is kedvez, másrészt a szervezeteket alkotó törzsek, népcsoportok tagjai is számos szomszédos ország területén, szétszórva élnek. Az AQIM – ahogy azt neve is elárulja – az al-Káida észak-afrikai ága, tevékenysége azonban a Maghreb-országok mellett kiterjed a Száhel-övezet országaira, így Nigerre is.

Az országok limitált rendvédelmi képességei, illetve nagy földrajzi kiterjedése miatt számos kisebb csoportosulás van jelen Nigerben is, melyek szervezetlenebb formában és kézfoghatóbb ideológiai szervezőelem hiányában működnek, követnek el köztörvényes bűncselekményeket, illetve olykor terrorcselekménynek minősülő akciót.

2006 augusztusában két olasz turistát ejtettek foglyul ismeretlenek. Az októberben kiszabaduló olaszok elmondása szerint banditák ütöttek rajtuk. 2009 januárjában négy turistát ejtett túsul egy al-Káidához köthető csoport a nigeri–mali határ közelében. A később az al-Káida észak-afrikai sejtje által fogva tartott személyek elengedéséért váltságdíjat és egy Nagy-Britanniában fogva tartott radikális iszlamista szabadon bocsátását kérte a szervezet. Egy svájci és egy német turista áprilisban, egy másik svájci pedig júliusban nyerte vissza szabadságát, a brit túszt azonban május 31-én kivégezték.⁵⁷

Egy viszonylagosan csendesebb időszakot követően, 2010. április 22-én fokozottabb tevékenységbe kezdett az al-Káida helyi szárnya: a mali–algériai határ közelében elrabolta, majd a sikertelen kiszabadítási kísérlet során, Mali területén megölte a 78 éves, segélymunkában

⁵⁷ *Timeline Niger.*

részt vevő francia Michel Germaneau-t. A szervezet honlapja szerint Germaneau-t Franciaországban raboskodó AQIM-aktivistákért cserébe engedték volna szabadon. Hivatalos nyilatkozatuk szerint nem a kiszabadítási akció miatt ölték meg, hanem hat al-Káida-terrorista halálának megtorlásaként, akiket a francia segítséggel fellépő mauritániai erők öltek meg.

2011. január 7-én két francia állampolgárságú személyt raboltak el Niamey egyik étterméből. Bár a történeteket egyik szervezet sem vállalta magára, feltételezhetően az AQIM a felelős az akcióért, mely a két elrabolt francia halálával végződött.⁵⁸ Az eset hatására a US Peace Corps január 18-án evakuálta mind a 98 önkéntesét Nigerből.⁵⁹

2011. szeptember 15-én egy katonai járőr rajtaütött egy négy gépjárműből álló konvojon, melynek során három, AK–47-esekkel és RPG–7-esekkel felfegyverkezett al-Káida-tag életét vesztette, valamint több mint ötven fiatal nyerte vissza szabadságát,⁶⁰ akiket elraboltak, és arra kényszerítettek, hogy lépjenek be a szervezetbe.⁶¹ A későbbiekben felmerült, hogy a kényszer-sorozott fiatalok mindössze migránsok lehettek, bár ezt egyes források cáfolták, és két különböző esetről tesznek említést.

Több mint egy év szünet után, 2012. október 14-én öt nigériai és egy csádi segélymunkást rabolt el az AQIM, akik közül egy később életét vesztette a támadásban szerzett sebesülések miatt, öt társát pedig november 3-án szabadon engedték.

2013. május 23-án egy újabb szervezet, a szintén az al-Káidához köthető, elsősorban Maliban tevékenykedő *Mouvement pour l'Unité et le Jihad en Afrique de l'Ouest* (Movement for Oneness and Jihad in West Africa, MUJAO) hajtott végre két akciót egymással párhuzamosan. Az egyikben egy autóba rejtett bomba robbant egy katonai tábor mellett, amelynek során 21 katona és 3 dzsihádistá halt meg. Ezzel párhuzamosan a franciák által üzemeltetett arlti uránbánya ellen hajtottak végre öngyilkos merényletet a MUJAO tagjai. A támadás során a két öngyilkos merénylező halála mellett 14 dolgozó sérült meg, akik közül egy később életét vesztette a sebesülések következtében.⁶² Az esetet az ismert algériai terrorista, Moktar Belmokhtar⁶³ (népszerűbb

⁵⁸ Two French hostages killed in Niger rescue attempt. *The Guardian*, www.theguardian.com/world/2011/jan/09/french-hostages-killed-niger (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

⁵⁹ *Timeline Niger*.

⁶⁰ Callmachi, R.: *Niger Kills Three Allegedly Linked To Al Qaeda, Country's Defense Minister Says*, 2011.09.15. www.huffingtonpost.com/2011/09/15/niger-al-qaeda_n_964659.html (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

⁶¹ Toborzási metodikájukhoz a meggyőzés is hozzá tartozik: a helyi lakosoknak pénzt és autót ajánlanak a csatlakozásért cserébe. Callmachi, R.: i. m.

⁶² MUJAO: an Al-Qaeda offshoot spreads its wings. *Agence France-Presse*, www.globalpost.com/dispatch/news/afp/130523/mujao-al-qaeda-offshoot-spreads-its-wings (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

⁶³ Az al-Káida parancsnokaként ismertté vált Belmoktarhoz több terrorcsoport neve is köthető, így az al-Mua'qi'oon Biddam mellett ugyancsak ő a vezetője az al-Mulathameen Brigade nevű csoportnak, valamint az al-Murabitoon Brigade-nek is. Az al-Mua'qi'oon Biddam és az al-Mulathameen Brigade 2012 decemberében jött létre, miután megromlott a viszony Belmoktar és az AQIM vezetősége között, azt követően, hogy a terroristavezér számos esetben nem kommunikált az AQIM irányítóival, hanem közvetlenül az al-Káida vezetőségével tartotta a kapcsolatot az afganisztáni–pakisztáni határőrzetben. A szervezetek súlyát jelzi, hogy alig egy évvel megalakulásukat követően, 2013. december 18-án mindhárom felkerült az USA külügyminisztériumának terrorszervezeteket tartalmazó listájára. Roggio, B.: *US adds Belmokhtar's brigades to terrorist lists*. *The Long War Journal*, www.longwarjournal.org/archives/2013/12/us_adds_belmokhtars.php (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

nevén: Laaouar) szervezete, az *al-Mua'qi'oon Biddam* is magára vállalta.⁶⁴ A támadás másnapján a nigeri hadsereg – francia különleges alakulatokkal megerősítve – ellentámadást hajtott végre az agadezi katonai támaszponton magukat elbarikádoló és túszoikat ejtő dzsihádisták ellen, melynek eredményeként a két túszejtő életét vesztette, a túszyok pedig kiszabadultak.⁶⁵

Alig egy héttel később, június 1-jén az akkortájt még az al-Káidával szövetségés, *Boko Haram* nevű terrorszervezet három tagja kísérelt meg megszökni a Niamey Központi Börtönből. Az akció során megszerzett fegyverrel megöltek két biztonsági őrt, azonban újra elfogták őket. A szövetségi kísérlet alatt 22 rab el tudott szökni, köztük az AQIM egyik tagja, Cheibani Ould Hama, akit 2009-ben négy szaúdi állampolgár és William Bultemeier amerikai védelmi attasé megölésének gyanúja miatt tartóztattak le.⁶⁶

□ □ □ AZ „ISZLÁM ÁLLAM” NEVŰ TERRORSZERVEZET ÉS TÁMOGATÓI

Az al-Káidától az „Iszlám Állam” nevű terrorszervezethez átpártoló Boko Haram – mely korábban döntően a szomszédos Nigériában végezte tevékenységét – 2015. február 7-én reggel nehéz-fegyverzettel támogatva támadta meg a nigeri Bosso városát. Az ellencsapásban – a nigeri védelmi miniszter, Mahamadou Karidjo szerint – 109 dzsihádistát öltek meg a kormány erői, azonban négy katona és számos civil is életét vesztette. A város már a konkrét harcok kialakulása előtt is érintett volt a saját nigériai kalifátus megalapításán dolgozó Boko Haram megerősödése miatt kialakult helyzetben, hiszen a város szomszédos a nigériai Borno állammal, mely az egyik leginkább érintett a terrorszervezet fegyveres összetűzéseiben, amiknek következtében több ezer ember hagyta már el otthonát, és ment át Bosso városába. A támadások célpontjává vált a szintén közel ötvenezres megyeszékhely, Diffa is, melyet február elején négy nap alatt háromszor támadtak meg, gépjárműbe rejtett pokolgépes támadásban pedig öt ember vesztette életét.⁶⁷ A várost végül sikerült megtisztítani a Boko Haram harcosaitól. A terrorszervezet az innen 10 kilométerre lévő határfolyón átvélő hidat is megpróbálta elfoglalni, mely stratégiai fontosságú az utánpótlások szállítása szempontjából.⁶⁸ A kialakult krízisre reagálva a kormányzat 3000 katonát vezényelt a régióba, hogy a 10-15 kilométerenként telepített egységek megerősítsék a határ védelmét.⁶⁹

⁶⁴ A szervezet „Those Who Sign in Blood Brigade”, illetve „Signers in Blood Battalion” néven ismert. www.trackingterrorism.org/group/signers-blood-battalion (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

⁶⁵ *Timeline Niger*.

⁶⁶ Lebovich, A.: Overstating Terror in Niger – Letter from Niamey. *Foreign Affairs*, www.foreignaffairs.com/articles/africa/2013-08-14/overstating-terror-niger (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

⁶⁷ A helyzet súlyosságát mutatja, hogy a központi kormány február 10-én 15 napos rendkívüli állapotot hirdetett ki Diffa régióban. *UK Government Travel advice – Niger*, www.gov.uk/foreign-travel-advice/niger/terrorism (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

⁶⁸ Pugliese, D.: Special forces from Petawawa close to fighting as Niger battles Boko Haram. *Ottawa Citizen*, <http://ottawacitizen.com/news/national/special-forces-from-petawawa-close-to-fighting-as-niger-battles-boko-haram> (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

⁶⁹ Hama, B.: ‘109 Boko Haram fighters dead’ after first attack on Niger, <http://news.yahoo.com/first-boko-haram-attack-niger-witnesses-000757903.html>

Az események következtében több szomszédos ország szintén csapaterősítések küldéséről döntött.⁷⁰ Niger mellett Csád, Benin, Kamerun és Nigéria megállapodást kötött arról, hogy mintegy 8700 fős, többnemzetiségű katonai erőt hoz létre⁷¹ a Boko Haram megfékezése érdekében. Történt mindez egy hónappal azt követően, hogy az összehangolt támadásokat előtt, egy január 9-én közzétett videóüzenetben a Boko Haram vezetője, Abubakar Shekau azt üzent a régió országainak, Nigériának, Nigernek és Kamerunnak, hogy a Boko Haram le fogja győzni a csapataikat.⁷²

Február közepén Adily Toro, a nigeri rendőrség szóvivője nemzetközi sajtótájékoztatón jelentette be, hogy 160 főt vettek őrizetbe a Boko Haram terrorszervezethez köthető tevékenységük, azaz terrorizmus vádjával.⁷³

TERRORIZMUSELLENES KÜZDELEM □ □ □

Az Afrikai Unió jogelődje, az *Afrikai Egység Szervezete* (Organization of African Unity, OAU; Organisation de l'unité africaine, OUA) már 1992-es szenegáli tanácskozásán határozatot fogadott el a kooperáció és a koordináció megerősítéséről az extrémizmus és a terrorizmus jelensége ellen az afrikai államok között. Hét évvel később *Megelőzés és a terrorizmus elleni harc* címmel rendezett konferenciát az OAU, 2002-ben, Algírban AU akcióterv a megelőzés és a terrorizmus elleni harc érdekében címszó alatt. A 2001. szeptember 11-i terrortámadást október 17-én, a *Dakari deklaráció a terrorizmus ellen* címet viselő nyilatkozatában ítélte el az Afrikai Unió. A tevékenységek koordinálása érdekében 2004-ben létrejött az *Afrikai Központ a Terrorizmus tanulmányozásáért és kutatásáért* (African Centre for the Study and Research on Terrorism, ACSRT); igazgatója 2010 októberétől az Afrikai Unió terrorizmusellenes együttműködésért felelős külön megbízottja is egy személyben. 2011-ben pedig az Afrikai Unió a 17. rendes közgyűlésén keret-határozatot fogadott el a terrorizmusellenes tevékenységről.⁷⁴

2013 elején szintén egy afrikai szervezet, a *Nyugat-afrikai Államok Gazdasági Közössége* (Economic Community of West African States, ECOWAS) részéről született döntés. A *Politikai Deklaráció és Közös Álláspont a Terrorizmus Ellen*, valamint az *ECOWAS Terrorizmusellenes Stratégia és Végrehajtási Terv* című dokumentumok a regionális összefogásra, a képességek minőségi és mennyiségi fejlesztésére helyezik a hangsúlyt.⁷⁵

⁷⁰ Boko Haram launches first attack in Niger. BBC, www.bbc.com/news/world-africa-31162979 (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

⁷¹ A döntést némileg beárnyékolja, hogy a 2014 júliusában meghozott határozat – miszerint Niger, Nigéria, Csád és Kamerun 700-700 katonát ajánl fel egy nemzetközi erő felállítására – nem hozott valódi előrelépést, annak ellenére sem, hogy a négy ország vezetője 2014 októberében újra találkozott, ahol a lépések felgyorsításában állapodtak meg. W. Africa to Counter Boko Haram Takfiri Terrorists. *Fars News Agency*, <http://english.farsnews.com/newstext.aspx?nn=13930716000387> (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

⁷² Pugliese, D.: i. m.

⁷³ Niger Arrests over 160 Boko Haram Terrorists. *Fars News Agency*, <http://english.farsnews.com/newstext.aspx?nn=13931128000334> (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

⁷⁴ The African Union Counter Terrorism Framework. *African Union Peace & Security*, www.peaceau.org/en/page/64-counter-terrorism-ct (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

⁷⁵ Niger national counter-terrorism training programme. ISS, www.issafrica.org/events/niger-national-counter-terrorism-training-programme (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

2001. szeptember 11-ét követően megnőtt azoknak a programoknak a száma, ahol elsősorban az Egyesült Államok szakmai, illetve pénzügyi támogatást nyújt az érintett országok számára. Az egyik ilyen volt az Egyesült Államok különleges erői által 2004-ben *Pan-Sahel Initiative* néven indított program, mely először Mauritániát és Malit foglalta magában, majd 2005 júniusától *Trans-Sahara Counter-Terrorism Initiative* néven tovább bővült Csáddal és Nigerrel, immár a tengerészgyalogság égisze alatt. Ehhez az év folyamán még csatlakozott Algéria, Marokkó, Nigéria, Szenegál és Tunézia is.⁷⁶ Az ilyen és hasonló kezdeményezések részeként számos (had)gyakorlatot is szerveznek a résztvevő országok; az első ilyen a közel ezerfős, Mauritánia, Mali, Csád és Niger területén végrehajtott *Flinlock* 2005 elnevezésű antiterrorista gyakorlat volt.⁷⁷ Ezt azóta általában évente megrendezik, immár ezer főt meghaladó összlétszámmal, több külföldi mentorországgal. A helyi biztonsági viszonyokat rendkívül jól szemlélteti, hogy a Maliba tervezett 2012-es gyakorlat épp az országban dúló fegyveres összetűzések miatt maradt el.⁷⁸

A szomszédos államok közti együttműködést erősítendő, 2007. július 22-én Seyni Oumarou katonai vezetők társaságban egyeztetett Abdelaziz Bouteflika algír elnökkel a tuareg terroristák elleni, határokon átvélő fellépés érdekében. 2010. április 21-én az algíri védelmi miniszter bejelentette, hogy országa Mauritániával, Malival és Nigerrel együtt az algériai Tamanrasset városában közös katonai parancsnokságot hoz létre az északnyugat-afrikai terrorcselekmények és emberrablások elleni hatékonyabb fellépés érdekében. A parancsnokság 2010. szeptember 30-án kezdte meg működését. A központ által az al-Káida és szövetségesei ellen végzett munkához és segítségnyújtáshoz 2012. január 24-én Nigéria is csatlakozott.⁷⁹

2012. július 16-án az Európai Unió – amit mind ez idáig leginkább a volt gyarmattartó országok képviseltek a térségben – formálisan is támogatását adta egy kétéves misszió beindításához, melynek célja a terrorizmus és a szervezett bűnözés felszámolása a Száhel-övben.

Niger a fegyveres fellépés mellett egyéb szankciókat is alkalmaz a terrorszervezetek elleni harcban. 2007. szeptember 20-án a Radio France International egy újságíróját tartóztatták le az ellenséggel való szövetkezés miatt, mert az túl sokat tudósított a tuareg lázadókról. 2008. január 16-án pedig két szintén francia újságíró ellen emeltek vádat, mert tudósítást akartak készíteni az ország északi részének felkelőiről, „fenyegetve ezzel az állam biztonságát”.⁸⁰

□ □ □ MAGYAR VONATKOZÁSOK

Hazánk csak limitált jelenléttel rendelkezik Nigerben, jelenleg nincsen semmilyen szintű magyar külképviselet az országban. A Külgazdasági és Külügyminisztérium tájékoztatása alapján a látogatás nem javasolt Abalak/Abalagh várostól (é. sz.: 15°27', k. h.: 6°17') északra eső régióba, beleértve az Air Massif régiót, Agadez tartományt; Tahoua tartomány Tahoua városától

⁷⁶ Trans Sahara Counterterrorism Partnership. *Global Security*, www.globalsecurity.org/military/ops/tscti.htm (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

⁷⁷ Fellows, C.: US targets Sahara 'terrorist haven'. *BBC*, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/4749357.stm> (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

⁷⁸ Pugliese, D.: i. m.

⁷⁹ *Timeline Niger*.

⁸⁰ *Timeline Niger*.

(é. sz.: 14°53', k. h.: 5°16') északra eső területeit, a tartomány székhelyét is beleértve, valamint Tilabéri tartomány Niameytől (é. sz.: 13°31'17", k. h.: 02°06'19") északra fekvő részét. Az ország egyéb területei – a fővárost is ideértve – a „II. Fokozott biztonsági kockázatot rejtő országok és térségek” kategóriába kerültek besorolásra.⁸¹

Jelenleg egy határos országban folyik katonai misszió magyar részvétellel, az EUTM Szomália: három fő egészségügyi személyzet a koulikorói kiképzőbázison, valamint egy fő összekötő tiszt a bamakói parancsnokágon.

ÖSSZEGZÉS □ □ □

A nigeri helyzetről a terrorizmus kapcsán elmondható, hogy többszörösen összetett. Az ország több tulajdonsága alapján is rendkívül kedvező lehetőséget nyújt a terrrorszervezetek tevékenységére. Így többek között a földrajzi dimenziók alapján: Niger területe 1 267 000 km², azonban lakosságának száma 19 113 728,⁸² így népsűrűsége rendkívül alacsony, mindössze 15 fő/km², a lakosság létszámának növekedése azonban kiugró, eléri a 4 százalékos szintet.⁸³

A lakosság tehát nagy területen, szétszórva található, az Afrikára oly jellemző mesterséges határmegállapítások miatt pedig sok esetben mindkét oldalon azonos törzs tagjai élnek, akik nomád életvitelük és szokásaik miatt számos alkalommal nem tartják tiszteletben az államhatárokat. Az átjárhatóságot csak tovább növeli, hogy az ország katonaföldrajzi szempontból szinte teljes mértékben nyílt határokkal rendelkezik.

A törzsi és életmódbeli indokok mellett – ahogy az már korábban is szerepelt – a környező országok fegyveres konfliktusaiból (számos esetben felfegyverkezve) hazatérők is akadálytalanul tudnak belépni az országba, ami nemcsak a régió lakosságának migrációs problémáikájára hívja fel a figyelmet, hanem a különböző fegyverek proliferációjára is.

Ezek a vándorlások természetesen nemcsak a régió biztonsági helyzetének változásai vagy a társadalmi vonatkozások miatt indulhatnak be, hanem a megélhetési problémák, a létfenntartás kilátástalansága miatt is. Ezt okozhatja az éghajlati változások által indukált élettér csökkenése, az elszivatagosodás, valamint Niger rendkívül rossz gazdasági helyzete: az egy főre jutó GDP mindössze 399 USD, így az ország tagja az LDC-államok csoportjának.⁸⁴ Ezen utóbbi körülmények nagyban hozzájárulnak ahhoz, hogy az elégedetlenséget növekedésével a hátrányos helyzetű csoportok tagjait a terrrorszervezetek tagjaivá, potenciális terroristákká tegye. Ezt a helyzetet

⁸¹ A minisztérium által alkalmazott besorolás azonban nem a tubu törzs vagy akár konkrétan a FARS biztonsági kockázatot jelentő tevékenységének köszönhető, hanem a Maliban zajló krízis és a jelenleg is tartó katonai műveletek által indukált migráció, a bűnbandák, valamint az iszlám háttérrel rendelkező terrorista szervezetek (például az Al-Káida Maghreb szárnya) tevékenysége. Számos esetben került sor emberrablásokra, merényletekre, turisztikai célpontok elleni támadásra, tűzharcra. Konzuli tájékoztatás, 2015. 10. 09., <http://konzuliszolgalat.kormany.hu/afrika/niger> (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

⁸² Population, Total. *World Bank*, <http://data.worldbank.org/indicator/SPPOPTOTL/countries> (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

⁸³ Population growth (annual, %). *World Bank*, <http://data.worldbank.org/indicator/SPPOPGROW> (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

⁸⁴ LDC: Least Developed Countries. *The World Factbook*. Central Intelligence Agency, www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ng.html (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

csak tovább súlyosbítja a hatalmat birtokló egyes domináns törzsek elnyomó politikája, a törzsi nyelvhasználat tilalma, az állampolgárság megtagadása és az alapvető jogok megsértése.

Az egyes régiók közti központi pénzelosztás rendszere sem a területi alapot, sem a megtermelt bevételekhez való hozzájárulást nem veszi alapul, így a rendkívül gazdag uránkészlettel rendelkező régiók nem vagy csak kis mértékben profitálnak az állam bevételeiből. Emellett a szintén nagy profitot realizáló vállalatok szinte kivétel nélkül külföldi kézben vannak, így ez akaratlanul is kézenfekvő ideológiai támogatást ad a terrorszervezeteknek az általuk nemegyszer kizsákmányolóként, gyarmatosítóként aposztrofált, külföldi érdekeltségű vállalatok ellen vívott harchoz.

A hatékony fellépést pedig a korábbiakban elmondottakon túl a mindent átszövő korrupció is gátolja, mely már nemcsak az államapparátust érte el, de számos esetben katonákról és rendőrökről is kiderült, hogy kapcsolatot tartanak fent a lázadókkal.⁸⁵

A biztonsági helyzet további romlása pedig csak tovább súlyosbítja az ország kilátástalannak tűnő helyzetét, hiszen ha nincsenek befektetők, akkor Niger hiába rendelkezik a világ ötödik legnagyobb uránkészletével.⁸⁶ A francia befektetők eddig kellőképp elszántnak bizonyultak, hogy maradjanak, sőt további bővítésekről tárgyalnak. A terrortevékenység azonban nem kedvez az olyan kritikus infrastruktúráknak sem, mint a 2009. július 3-án Algéria, Niger és Nigéria által aláírt megállapodás alapján elkészülő, 10 milliárd dollár értékű transzszaharai gázvezeték megépítése, mellyel Nigériát kötik össze Európával. A szélsőséges csoportok akcióinak szintén negatív hatása lehet az időközben olajtermelővé vált Niger számára, különösen, ha figyelembe vesszük az állami és egy kínai olajvállalat konzorciumában épült olajfúró és -finomító ellen intézett fenyegetéseket.⁸⁷

Végezetül tehát elmondható, hogy Niger jelenleg rendkívül rossz helyzetben van, az ország biztonsági és gazdasági helyzete egyfajta ördögi körré forrt össze, amelyből nehéz kitörni, még a rendelkezésre álló lehetőségek ellenére is. Az országban működő terrorszervezetek azonban ezeket a körülményeket kihasználva még sokáig képesek lesznek tovább folytatni ezt az alacsony intenzitású konfliktust, mely akár nagyobb problémát is jelenthet a niameyi kormányzat és a külföldi befektetők, illetve szövetségesek számára, amennyiben – ahogy erre a közelmúltban is számos példa volt – a terrorszervezetek erejüket egyesítve, összeolvadva vagy akár csak *ad hoc* koalíciókat alkotva együttesen, párhuzamosan akár több helyszínen is hatékonyan tudnak támadásokat végrehajtani. Ezek pedig irányulhatnak kifejezetten a külföldi érdekeltségek, nyugati turisták, egyes vallási csoportok tagjai, intézményei vagy a központi hatalomhoz köthető személyek vagy jelképek ellen, akár az országhatáron kívülről is, hiszen Niger részt vett a mali helyzet rendezésére életre hívott, franciák által vezetett koalícióban.

Annak ellenére, hogy számottevő magyar érdekeltség nincs az országban, Niger mint bukott állam rendkívül erős destabilizáló tényező lehet a régióban. Ott, ahol számos hasonló helyzetű állam található, melyekben különböző szervezetek égisze alatt jelenleg is folyik valamilyen katonai művelet, így tehát ha közvetve is, de a nigeri helyzetnek hatása lehet hazánkra is.

⁸⁵ Massalatchi, A.: *FARS Joins...*, i. m.

⁸⁶ A bizonyított készlet mintegy 421 000 tonna, ami a világ készletének 8 százaléka. *Supply of Uranium*. World Nuclear Association, 2015 szeptember, www.world-nuclear.org/info/Nuclear-Fuel-Cycle/Uranium-Resources/Supply-of-Uranium/ (a letöltés ideje: 2015. 10. 25.)

⁸⁷ *Timeline Niger*.

IRODALOMJEGYZÉK

- Afrika. Konzuli tájékoztatás, 2015. 10. 09., <http://konzuliszolgalat.kormany.hu/afrika?niger>
- Assessment for Tuareg in Niger. Minorities at Risk, www.cidcm.umd.edu/mar/assessment.asp?groupId=43603
- Boko Haram launches first attack in Niger. BBC, www.bbc.com/news/world-africa-31162979
- Callmachi, Rukmini: Niger Kills Three Allegedly Linked To Al Qaeda, Country's Defense Minister Says, www.huffingtonpost.com/2011/09/15/niger-al-qaeda_n_964659.html
- Chad-Toubou and Daza: Nomads of the Sahara, <http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?fd/cstdy:@field%28DOCID+td0047%29>
- Chaïbou, Albert: „Alambo a menti, j'ai quitté le MNJ de moi-même...”. *Alternative*, www.alternativeniger.org/spip.php?article401
- Chronology for Tuareg in Niger. Minorities at Risk, www.cidcm.umd.edu/mar/chronology.asp?groupId=43603
- CIA World Factbook. The World Factbook, Central Intelligence Agency, www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook
- Communiqué N°6/062008 des Forces Armées Revolutionnaires du Sahara (FARS). Issalane, 2008. 06. 07., <http://issalane.fatalblog.com/reaction-des-fars-par-rapport-au-petrol-d-agadem-a151403>
- De le Baume, Maia: French Citizens Among 7 Seized in Niger. *NY Times*, www.nytimes.com/2010/09/17/world/africa/17niger.html
- Fellows, Catherine: US targets Sahara 'terrorist haven'. BBC, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/4749357.stm>
- Foreign Terrorist Organizations. Bureau of Counterterrorism, www.state.gov/j/ct/rls/other/des/123085.htm
- Foreign Terrorist Organizations, www.nctc.gov/site/other/fto.html
- Global Terrorism Database, www.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?search=mnj&sa.x=0&sa.y=0
- Global Terrorism Database – Niger, www.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?expanded=no&casualties_type=&casualties_max=&success=yes&country=146&ob=GTIDID&od=desc&page=1&count=100#results-table
- Global Terrorism Database – Saharan Revolutionary Armed Front, www.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?search=Saharan+Revolutionary+Armed+Front+&sa.x=33&sa.y=16&sa=Search
- Hama, Boureima: '109 Boko Haram fighters dead' after first attack on Niger, <http://news.yahoo.com/first-boko-haram-attack-niger-witnesses-000757903.html>
- Niger: Boko Haram prisoners tried to escape, <http://news.yahoo.com/niger-boko-haram-prisoners-tried-escape-113215512.html>
- Italian tourists missing in Niger. BBC, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/5280960.stm>
- Lebovich, Andrew: Overstating Terror in Niger – Letter from Niamey. *Foreign Affairs*, www.foreignaffairs.com/articles/africa/2013-08-14/overstating-terror-niger
- Líbiai csempészháború törzsi alapon 23 halottal, <http://szomaliaiegyesulet.hu/fr/hirek/288-libiai-csempeszhaboru-toerzsi-alapon-23-halottal>
- de la Baume, Maia: French Citizens Among 7 Seized in Niger, www.nytimes.com/2010/09/17/world/africa/17niger.html
- Massalatchi, Abdoulaye: FARS Joins MNJ in Niger Rebellion. Shimron Letters, <http://shimronletters.blogspot.hu/search/label/The%20Revolutionary%20Armed%20Forces%20of%20the%20Sahara%20%28FARS%29>
- Miletics Péter: Az iszlám forradalmak kora? 1. – Líbia Kadhafi után: az átmenet, <http://egyenlito.eu/miletics-peter-az-islam-forradalmak-kora-libia-kadhafi-utan-az-atmenet>
- Minister Cannon Comments on Missing Canadians in Niger, <http://appablog.wordpress.com/2008/12/16/minister-cannon-comments-on-missing-canadians-in-niger>
- MUJAO: an Al-Qaeda offshoot spreads its wings. *Agence France-Presse*, www.globalpost.com/dispatch/news/afp/130523/mujao-al-qaeda-offshoot-spreads-its-wings
- Niger Arrests over 160 Boko Haram Terrorists. *Fars News Agency*, <http://english.farsnews.com/newstext.aspx?nn=13931128000334>
- Niger group threatens to kill hostages. *Al-Jazeera*, www.aljazeera.com/archive/2006/08/2008410112342902727.html
- Niger national counter-terrorism training programme. ISS, www.issafrica.org/events/niger-national-counter-terrorism-training-programme

- Niger Profile. BBC, www.bbc.com/news/world-africa-13944995
- Niger rebels free wounded troops. BBC, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/6253376.stm>
- Niger rebels say kill 12 soldiers in ambush. *Reuters*, <http://mobile.reuters.com/article/worldNews/idUSL2759218520071027?src=RSS-WOR>
- Niger: Boko Haram prisoners tried to escape, www.news.net/article/315967/niger-boko-haram-prisoners-tried-to-escape/
- Niger: Chiodi e de capitani 54 giorni nel deserto. *Cellulari-oggi*, www.cellulari-oggi.it/archives/0003268.html
- Niger: New Touareg rebel group speaks out. *Irin*, www.irinnews.org/report/72223/niger-new-touareg-rebel-group-speaks-out
- Population growth (annual, %). Total.* World Bank, <http://data.worldbank.org/indicator/SPPOP.GROW>
- Population, total.* World Bank, <http://data.worldbank.org/indicator/SPPOPTOTL/countries>
- Pugliese, David: Special forces from Petawawa close to fighting as Niger battles Boko Haram. *Ottawa Citizen*, <http://ottawacitizen.com/news/national/special-forces-from-petawawa-close-to-fighting-as-niger-battles-boko-haram>
- Qui sommes-nous? *Alternative*, www.alternativeniger.org/spip.php?rubrique1
- Rebeldes de Níger piden justicia por la muerte de su líder. *Emol mundo*, www.emol.com/noticias/internacional/2006/08/26/229408/rebeldes-de-niger-piden-justicia-por-la-muerte-de-su-lider.html
- 'Rebels' hold Italians in Niger. BBC, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/5288048.stm>
- Roggio, Bill: US adds Belmokhtar's brigades to terrorist lists. *The Long War Journal*, www.longwarjournal.org/archives/2013/12/us_adds_belmokhtars.php
- Schmid, Alex P. [ed.]: *The Routledge Handbook of Terrorism Research*. Routledge, USA/Kanada, 2011.
- Sehmer, Alex – Welsh, May: Niger's nomads fight for rights. *Al-Jazeera*, www.aljazeera.com/focus/unrestsahara/2008/07/2008710121834923863.html
- Shining Light on Jihad and Other Imperialist Strategies – Moving Against Africa's Freedom to Choose*, <http://shimronletters.blogspot.hu/search/label/The%20Revolutionary%20Armed%20Forces%20of%20the%20Sahara%20%28FARS%29>
- Signers in Blood Battalion*, www.trackingterrorism.org/group/signers-blood-battalion
- Small Arms Survey 2005: Weapons at War*. Graduate Institute of International and Development Studies, Genf, 2005, www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/D-Book-series/book-01-Armed-and-Aimless/SAS-Armed-Aimless-Part-2-11-Niger.pdf
- Supply of Uranium*. World Nuclear Association, 2015. szeptember, www.world-nuclear.org/info/Nuclear-Fuel-Cycle/Uranium-Resources/Supply-of-Uranium
- Terrorism in North and West Africa*, www.nctc.gov/site/groups/north_and_west_africa.html
- The African Union Counter Terrorism Framework*. African Union Peace & Security, www.peaceau.org/en/page/64-counter-terrorism-ct
- The world factbook – Niger*, www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ng.html
- Timeline Niger*. Timelines of History, www.timelines.ws/countries/NIGER.HTML
- Trans Sahara Counterterrorism Partnership (TSCTP)*, www.globalsecurity.org/military/ops/tscti.htm
- Tuareg group reverses kidnap claim*. The Free Library, www.thefreelibrary.com/Tuareg+group+reverses+kidnap+claim.-a0190770294
- Two French hostages killed in Niger rescue attempt. *The Guardian*, www.theguardian.com/world/2011/jan/09/french-hostages-killed-niger
- UK Government Travel advice – Niger*. UK Government, www.gov.uk/foreign-travel-advice/niger/terrorism
- Foreign Terrorist Organisations*. US Department of State Bureau of Counterterrorism, www.state.gov/j/ct/rls/other/des/123085.htm
- W. Africa to Counter Boko Haram Takfiri Terrorists. *Fars News Agency*, <http://english.farsnews.com/newstext.aspx?nn=13930716000387>